

Vse spise, v oeno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Francišanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamnne novice vseh vrst je plačati po 2 Din od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. čk. ur. 11.197.

Škandalozno postopanje pri penzioniranju.

Penzionirani učitelji ostanejo po več mesecev brez plače.

Pred nami leži uradna rešitev prošnje, ki jo je vložila učiteljica za upokoje. Rešitev je tak kuriozum poslovanja sv. Birokracija, da tudi ob očitku, da »kršimo uradno tajnost«, ne moremo preiti prilike, ki se nudi, da bi ne objavili tega slučaja v našem glasilu v vednost in opozorilo vsem tovarišem (icam), ki prosijo za upokoje, da si že vnaprej izračunajo vse posledice, ki jih zadenejo, kadar stopajo v »zaslužni pokoj«. Pripominjamo, da je bila prošnja, na katero se nanaša rešitev, vložena in opremljena z vsemi prilogi v zmislu pravilnika ministrstva prosvete z dne 6. novembra 1922, št. 399 »Urad. lista« IV. in v zmislu odloka ministrstva prosvete z dne 14. decembra 1922, S. N. br. 20.455.

Upokojitveni dekret se glasi (izpuščamo le osebne navedbe in navedbe odloka): »Višji šolski svet vas obvešča, da vas je gospod minister prosvete z odlokom... na osnovi člena 33. zakona o narodnih šolah... na lastno prošnjo upokojil. — Zaradi tega vas višji šolski svet razrešuje učiteljske službe z dnem... in vam obenem ustavlja s tem dnem aktivne službene prejemke. — Priloge Vaše prošnje se vam v prigrabu vračajo. — Kolek za rešitev je vplačan in se nahaja mičen na prošnji. — Predsednik:....«

Listini pa je priloženo naslednje naročilo: »Naslov (t. j. okrajni šolski svet) naj pozove..., da predloži dve enako se glaseči kolekovanji prošnji (na prošnji in prilogah, ki so tudi proste koleka, je navesti, da so za ureditev penzije potrebne priloge pri Ministrstvu prosvete), naslovljeni na Ministrstvo prosvete, odelene za osnovno nastavo v Beogradu, za ureditev penzije in otvoritev kredita pri finančni delegaciji v Ljubljani. — Prošnji je priložiti: 1. Original in po okrajnem šolskem svetu uradno overovljen prepis odloka, s katerim je bila razrešena služba in do katerega dne ji je izplačana učiteljska plača. 2. Original in uradno overovljen prepis odloka o letih učiteljske službe in višini plače na dan upokojitve. — Ker utegne trajati do končne ureditve in nakazila penzije delj časa, more upokojenka zaprositi ministrstvo prosvete s posebno kolekovano prošnjo za nakazilo akontacije v zmislu člena 131. zakona o glavnem

drž. računovodstvu. — V tej prošnji mora navesti: 1. Ime in priimek, značaj in službeni kraj. 2. Kdaj in s katerim odlokom je bila upokojena (datum in številko odloka ministrstva). 3. Kdaj je bila razrešena učiteljske dolžnosti (datum odloka višjega šolskega sveta). 4. Do kdaj je prejela aktivitetne službene prejemke. 5. Koliko let je bila v učiteljski službi. 6. Kolika je njena poslednja letna plača in kolike so dnevnice. — Prošnja je vložiti uradnim putem. V prošnji navedene podatke mora potrditi okrajni šolski svet.«

V podrobnosti tega odloka se ne spuščamo, ker je jasen dovolj; posebej pa je treba podčrtati odstavke: »Ker utegne trajati do končne ureditve in nakazila penzije delj časa, more upokojenka zaprositi... s posebno kolekovano prošnjo...« kar se pravi, da ima pravico, prositi za neko milost, ki se ji lahko dovoli ali pa tudi ne.

Iz vsega tega postopanja pa je razvidno, da je sv. Birokracij prav široko sedel za mizo in čaka, da se mu vnovič nameče v usta papirja, papirja, papirja... Pri tem pa niti ne zapazi, da je gorenja rešitev v protislovju z zgoraj omenjenim pravilnikom ministrstva prosvete, ki pravi v tč. 2: »Finansijski referent dotičnog odeljenja Ministrstva Prosvete dostavlja molbu (za penzijo namreč) sa svima prilozima Statističkom Odseku Ministrstva Prosvete, da dokumenta sravnja sa službenim listom moliočevim, ne tačne navode proverji i službenim putem dovede u red, zatraži nova potrebna dokumenta i, kad vse te podatke proverji i utvrdi, overi prepise dokumenata, te originale vraća molioču, a na osnovu dokumentovanih podataka uz prilog prepisa svija dokumenta izrađuje rešenje o stavljanju molioča u pensiju za potpis Ministra Prosvete ili njegova ovlašćena organa. — Original rešenja priključuje se aktima za Glavnu Kontrolu, a na njegovu osnovu izdaje se raspis za moliočevo rešenje od aktivne službe i uverenje za molioča: o priznatim godinama službe uračunljive za pensiju, o poslednjoj plati, v svoti pensije koja mu pripada i danu razrešenja od aktivne dužnosti po članu 117. odnosno 119. To uverenje ima da potpiše Ministar Prosvete kao nadležan ili njegov ovlašćeni organ i izda molioču,

a prepisom tog uverenja ima se izvestiti Glavna Kontrola po šablonu G. Kontrole.« In v tč. 4: »Glavna Kontrola pregleda na osnovu čl. 95. svoga zakona vsa akta i stavlja svoje pripredbe, ako ih ima, ako ne, za tom napomenom vraća akta Ministru Prosvete, te na osnovu svega finansijski referent dotičnog odeljenja Ministrstva Prosvete izrađuje nalog za Ministra Finansija (za Generalnu Direkciju Državnog Računovodstva) s molbom, da se otvori kredit i otpočne isplačivanje pensije. To pismo potpisuje Ministar Prosvete odnosno njegov ovlašćeni organ kao naredbodavac prvog stepena, a uz pismo se prilažu sva akta, koja onda ustaju u arhivi Ministrstva Finansija.« — (Glej »Služb. Nov.« št. 257. iz l. 1922.). — Po tem besedilu bi pravdanski človek sklepal na avtomatično nakazilo penzijskih prejemkov ob istočasni ustavitvi aktivnih. Pa sv. Birokracij ima — svojo glavo...

Ob tej priliki nam prihaja na misel star tovariš tam nekje iz kočevskih hribov, ki se je lani obračal na naše zastopnike v Beograd, naj vendar izposlujejo po večih mesecih vštete let in nakazilo njegovih penzijskih prejemkov. Spisa takrat v Beogradu ni bilo najti; našel ga je letos po večtedenskem iskanju bivši ministrski inspektor gospod F. V. ter ga rešil; upokojenec pa je bil takrat že nad leto dni mrtev. »Tako se je tedaj rešil spis sam?« smo omenili ob priliki gospoda V. »Ne, nam odvrne ta,« začeti je z novim postopanjem, ker je dotičnik zapustil vdovo in otroke. — Tako je: dotičnik je moral nad leto dni čakati, da je umrl brez nakazila pokojnine, in še nad leto dni so morali čakati njegovi preostali, da so izvedeli, naj začno iznova prositi za pokojnino po ranjem! Ali je sedaj ta zadeva rešena ali še ne, ne vemo. Takrat smo menili, da je to posamezen žalosten slučaj; iz gorenje rešitve pa je razvidno, da hočejo postati te razmere redne, zato menimo, da je prav, ako opozorimo vse tovariše, ki prosijo za upokoje, naj si pred tem izračunajo, koliko časa morajo štediti, da si prihranijo toliko, da žive ob teh prihrankih kot zasebniki vsaj do tedaj, ko se jim reši njihova kolekovana prošnja za »nakazilo akontacije«, in da jih ne bo konec vsega hudega do tedaj, ko se jim nakažejo penzijski prejemki, kajti to »utegne trajati delj časa«.

Prav resno pa merodajnim krogom to-le:

1. UJU naj pouči državno upravo o nezmisljenem in škodljivem njenem birokratizmu ter stori vse korake, da se to postopanje jenja;

2. državna uprava naj preudari, ali ne bo morala ob takim poslovanju za vsakega reduciranega uradnika, ki že danes ječi pod tem neznosnim »sporim« uradovanjem, nastaviti najmanj deset novih, da se lahko zadovolji in nasiti sv. Birokracij;

3. oboje pa v premišljevanje in postopanje učiteljem — narodnim poslancem, ki sodelujejo na notranji ureditvi države.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

— Pravno in gmotno izenačenje ljudskošolskih učiteljev novih pokrajin v Italiji. »Gazzetta Ufficiale« od 25. okt. je objavila kr. odlok od 7. oktobra 1923, št. 2186 o pravnem in gmotnem izenačenju ljudskošolskih učiteljev novih pokrajin. Člen 1. tega odloka pravi, da bodo veljali v bodoče za ljudskošolske učitelje novih pokrajin vsi zakoni in pravilniki, ki se nanašajo na pravni in gmotni položaj učiteljev v starih pokrajinah, ter da obenem prenehajo veljati vsi dosedanj to-zadevni zakoni in predpisi. — Člen 2. določa, da zadostuje zrelostno izpričevalo, izdano po predpisih prejšnje vladavine, le za začasno namestitve. — Člen 3. pravi, da je izpričevalo o usposobljenju, zadobljeno po predpisih bivše vladavine, enakovredno usposobljenju za pouk po predpisih veljavnih v kraljestvu. V svrhu odmere plače se smatrajo učitelji, ki so dosegli dve leti po izpitu zrelosti, izpričevalo o usposobljenju po avstrijskih predpisih kakor da so začeli službo kot redni učitelji. — Člen 7. določa, da so učitelji, ki so italijanski državljani in imajo kakovost rednih učiteljev na šolah novih pokrajin, definitivno potrjeni v službi, razen ako izda pristojna šolska oblast v teku šestih mesecev od vstopa v veljavo tega odloka ukrep nasproten tej določbi. (Ta določba pa je res imenitna. V isti sapi ko odlok definitivno potrjuje učitelje novih pokrajin, izroča njihovo usodo v roke krajevnih oblastev in seveda tudi raznih brigadirjev, specializistov itd. K tem se zopet potrjuje sistem, po katerem so višja oblastva in včasih celo osrednja vlada navadni skromni izvršilni organi krajevnih

LISTEK.

„Dante“.

(Dr. Alojzij Res.)

Nov svet idej ruši temelje današnje človeške družbe, ki je po svetovni vojni razgalila vso gnolobo naše preteklosti in civilizacije ter z brezsranno kretnjo vrgla krinko raz obraz in pokazala vso nagoto nasladi in enodnevnemu uživanju vdanega človeštva.

Iz tega kaosa izteza odurne kremplje človeška beštija, ki ne pozna več vesti, ne ceni več duha, in cinično zasramuje vsak ideal, ki se ne ujema z njenim mišljenjem in stremljenjem po popolnem izžitju. Pravica ne odločuje, meri in odmerja jo sila pesti in teža denarja.

Človek je zatajil vse, kar je človeškega v njem, ljubezen je prodal za trenutek čutne strasti in pohlepa, da v naslednjem hipu iznova izda, kar je božjega v njem. Živimo iz dneva v dan, iz noči v noč, brez cilja, z eno edino željo, ki gori v naših očeh, ki žge v naši krvi: »Živi in uživaj!«

Besedam, ki smo prej izražali ž njimi naše najsvetejše: poštenje, ljubezen, usmiljenje, iskrenost, vest — smo danes vili novo vsebino, preoceniili smo vse vrednote in človeka je sram, če mu reče kdo, da je poštenjak...

Kje smo? Kam gre naša pot? Ali dravimo v popolno propast ali smo že na pragu dobe, ki bo po neizmernem trplje-

nju nedolžnih spočela in porodila novega človeka? — — —

In v ta naš tragični čas je zasijal Dantejev spomin. Spomin človeka — umetnika, ki se dviga kot titan preko šesterih stoletij in nam govori o prečudnem svetu, davno pozabljenem, iznova zaželenem. — — — Iz te dobe je vstal velik misli in besede, podal sintezo celega veka in pokazal človeštvu rešilno pot v nove svetove ljubezni ter osebne in kolektivne svobode.

To so besede urednika Dantejeve knjige, ki je elegantna po vnanji opremi in polna po vsebini, deljena v sledeča poglavja:

Alojzij Res: Ob šeststoletnici; Gaetano Salvemini: Dante in politične borbe za njegove dobe; T. Gallarati Scotti: Novo življenje; Guido Mazzoni: »Dolce stil nuovo«; E. G. Parodi: La Divina Commedia — pojem osebne svobode in XXVII. spev Vic; Benedetto Croce: Značaj in enotnost Dantejeve poezije; Aleš Ušeničnik: Dante in filozofija; Jože Debevec: Dante v slovanskih prevodih; Oton Župančič: Pekla peti spev; Josip Puntar: Dante in problem Prešernove »Nove pisarije«; Vojeslav Molè: Dante in poljska romantika; Milko Kos: Dantejevi sledovi med Jugoslavlani; Vittorio Rossi: Dante, pesnik naroda in človeštva; France Stelè: K našim slikam; Alojzij Res: Malo bibliografije.

Oprema razkošna, okrog 300 strani velike četrtnke in 11 umetniških prilog. Knjigo, na katero smemo biti Slovenci ponosni, je okrasil Tone Kralj.

Nekaj k pouku srbohrvaščine.

V »Učit. Tov.« je zagovarjal g. Jerderlinič svojo »Drugo čitanko« zelo mirno, preudarno. Njegovi premisi, da sta slovenščina in srbohrvaščina en jezik in dve narečji, menda nihče ne bo ugovarjal — kali?

Kako lahko sem razumel srbohrvaške pisatelje še kot gimnazijec! Ta lah-kota mi je utrdila misel o skupnosti obeh narečij.

Koncem lanskega šolskega leta smo dobili prijazno povabilo, naj sestavimo razredniki podrobne učne načrte. Pa smo jih!

Pred sestavo takega načrta sem se vprašal glede srbohrvaščine: Kakšno načelo naj me vodi? Kaj hočem doseči? — Odgovor ni bil težak: Velja načelo skupnosti spričo primeroma malih diferenc med obema narečjima. (Saj se razlikujejo mnoga druga narečja enega in tistega jezika še bolj in jih pisatelji tudi rabijo!) Ker so razlike malenkostne, bom rabil — v glavnem! — pri pouku čitanko pa besednjak — tako pač, kakor sem se sam naučil nekaj.

Kaj pa hočem doseči? Čim več potrebnega znanja, v teh par urah. Učenci iz predmeta ne bodo delali izpita, tudi ne bomo iz njih ustvarjali filologov! Predvsem hočem še: dokazati jim, da je to lahak predmet in da se ga je možno naučiti toliko kolikor ga bodo rabili, bodisi kot vojak ali v mnogobrojnih rudnikih ali kot uradniki itd., vzbuditi v njih veselje do lepe knjige in s tem pospešiti bratsko vzajemnost. — Sigurno pa je, da jim s pustimi vezbenicami ubijam veselje! — Komodno je sicer imeti vse kar na krožniku, čemu pa potem še izobrazba samega sebe. Učitelj bo potem le še avtomat, ki bo znal za silo čitati. In nivo?

Če koga še zanima, kako učim — v V. razredu! — ta predmet, naslednje: akcentu, kot eni izmed bistvenih diferenc, polagam največjo pazljivost pri čitanju (in govorjenju brez knjige); neznane besede in rekla zapišemo; zatem odgovarjajo na vprašanja, ki jih dosedaj še stavim sam; pripovedovanje brez vprašanj; no, nazadnje še nekaj slovnice, n. pr. vokativ, akuzativ, perfekt, kakšen aorist. Vedno v stavkih! — Po možnosti bodo pozneje učenci sami stavili vprašanja na podlagi čtiva, nazadnje pa prosta. Spisje prav tako!

G. Jerderliniču — neznancu — pa gre zahvala, da smo dobili za višje organizirane osnovne šole novo čitanko, ki jo bodo rabile znabiti tudi srednje. Ali naj ostanemo vedno na enem mestu!?

Ernest Šušteršič.

malih mogotcev, ki imajo pač svoje osebne simpatije in antipatije, ki pa presneto malo vedo, kaj je pravi interes prebivalstva, dežele in države. Op. ur.). — Čl. 13. je važen predvsem za učiteljice in določa, da poroka ni nikak zadržek za pristopitev k natečajem in za ohranitev doblihenega mesta. — Čl. 14. Pri podeljevanju mest v obmejnih krajih novih pokrajin imajo pri enakosti predpogojev prvenstvo tisti, ki so že učitelji v novih pokrajinah in ki prebivajo vsaj že pet let na priklapljenem ozemlju. — Čl. 15. Za sedaj se nič ne izpremeni glede gmotnega položaja veroučiteljev. — Čl. 17. določa, da stopi odlok v veljavo na dan svoje objave v uradnem listu, t. j. torej 25. oktobra 1923.

Splošne vesti.

— Ker Učiteljski tovariš v božičnem tednu ne izide, prosimo okrajna učiteljska društva, da nam za prihodnjo številko vpošljejo tudi eventualna vabila na zborovanja, ki se bodo vršila v prvem tednu po novem letu. Pred novim letom izide list samo še 20. t. m., prva številka v prihodnjem letu izide 3. januarja. Cenjene dopisnike prosimo, da se na to ozirajo.

Glavni Odbor UJU na delu za naše interese. Glavni Odbor UJU ima 16. in 17. t. m. sejo v Beogradu, kateri bodo prisostvovali zastopniki učiteljstva iz vseh delov države. Na dnevnem redu so sledeče točke: 1. Poročilo o stanju in položaju Udruženja; 2. Materijalno vprašanje učiteljstva z ozirom na zakon o uradništvu in uredbo o razvrščanju; 3. Vprašanje zakona o narodnih šolah — referent g. Mih. M. Stanojević; 4. Predlogi poedinih poverjenikov.

— Predjumi na poviške plače. Kakor poročajo listi je vlada sklenila, da izplača na račun poviškov, s 1. januarjem predjem. Če se izvrši — bomo videli!

— Deputacija UJU pri ministru prosvete. Desetega t. m. je bila deputacija UJU pri min. prosv. g. Trifunoviću, ki je ponovno zahtevala, da se sprejmejo predlogove zahteve. Zlasti se je deputacija zavzela, da se izplačajo poročenim učiteljem polne dnevnice, da se upokojene učitelje reaktivira ali se jim pa zvišajo drag. dokl. G. minister je obljubil, da se bo tudi za druge zadeve zavzel.

— Apel učiteljstvu kraljevine SHS. Vsem pov. UJU in okrajnim društvom. »Nar. Prosveta« objavlja apel, ki velja tudi našemu učiteljstvu, zato ga podajamo v glavnem: Sedaj, ko je najpotrebnejše da razvijemo najživahnejšo akcijo za interese šole in učiteljstva, moramo doprinesiti največje napore, da vzdržimo svojo glasila »Narodno Prosveto« in »Učitelja«. Zaradi malomarnosti članstva je narastel dolg pri listih nad 350.000 Din. Z obžalovanjem moramo reči, da se znatno število naših članov ne interesira za delovanje UJU, kakor bi se morali, da so indiferentni napram borbam in delu za celokupni napredek, ki ga doprinese vodstvo. Izgleda, kakor da se ti člani ne zavedajo svojih dolžnosti za izpolnjevanje obvez napram UJU in mnogi mislijo, da se vsi posli in vse borbe lahko vrše tudi brez njihovega sodelovanja in njihove pomoči. Poedini zopet prihajajo na okr. zborovanja, se vpišejo za člane, pošiljajo resolucije in zahtevajo, da jim UJU vrši čisto osebne usluge, da jih vzame v zaščito, da tiska njihove rokopise, da objavlja v listu vse njihove razne vesti itd., a se najmanj zavedajo, da bi najprej izpolnili svojo dolžnost, da bo sploh UJU moglo vse to vršiti. Ti vedno računajo, da ima UJU na razpolago neke fonde in druga sredstva iz katerih lahko neomejeno črpa; ali ne pojmi, da so edina materialna sredstva za obstoj in borbo UJU naročnina na liste in članarina. V to svrhu je izdalo UJU tudi Učiteljski koledar, da si s čistim izkupičkom vsaj nekoliko odpomore zato apelira, da si nabavi koledar vsak član UJU in ga redno plača.

— Reaktiviranje penzioniranih učiteljev. Na seji 4. t. m. je glavni Prosvetni Svet načelno sklenil, da se učitelji, ki so bili upokojeni po 32 letu službe, lahko reaktivirajo. — V koliko se ta sklep izvede, je odvisno še od drugih činiteljev.

— NAROČITE UČITELJSKI KOLEDAR ZA L. 1924. Cena za 13 tiskovnih pol je samo 15 Din za predplačnik, pozneje 20 Din. Koledar bo dotiskan 15. decembra. Sestavki bodo tiskani v latinici in cirilici, v slovenskem in srbohrvatskem narečju. Okrajna učiteljska društva in nabiralci naročnikov naj takoj pošljejo število naročnikov na Pov. UJU v Ljubljani, ker je že zadnji čas, da sporočimo število v Beograd. Koledar se bo dostavil okrajnim učiteljskim društvom direktno za vse naročnike. Na okr. učit. dr. se dostavi tudi

onim, ki so ga direktno naročili, o čemer se društva obveste. Pošljite denar skupno na Pov. UJU v Ljubljani.

— Odlikovani so bili za svoje delovanje: Josip Pečnik, nadučitelj v Kapli pri Brežicah, Fran Brinar, nadučitelj v Gotovljah pri Zalcu, Mihael Verbič, nadučitelj v Sodražici in Ant. Gselman, nadučitelj v Smartnu pri Vurbergu. Čestitamo!

Sv. Birokracija je prihajal tudi v Slovenijo in prinesel nam je »Osebnopisnico«, ki jo naj učiteljstvo izpolni mesto denarnih nakaznic za nove plače, z vsemi skrajno pedantičnimi, potrebnimi in nepotrebnimi rubrikami in rubrikicami. Malo »švabskega« duha je tudi v njih. Čudno da še porodniški podatkov ni vmes! Radovedni smo, koliko novih uradnikov se bo nastavilo za evidenco teh »plaht«. Kaj bo počela šolska oblast z rojstnimi podatki žena, kaj s podatki umrlih otrok in podatki, ki imajo samo mimogrede svojo vrednost? Saj jih bo še sto in stokrat zahtevala! Kakor vidimo, je postala uprava tudi natančna evidenčna ekspozitura vojaške uprave. Edino dobro je, da bo ostala ta rubrika povečini prazna, ker se ne tiče učiteljic. Če naj si učitelj sam vpisuje ukore, posvarila itd., bi bilo edino konsekvntno, da si vpiše (in se vodi evidenca) tudi službeno oceno v ta list. Politično ozadje pri ukorih avstrijsko-klerikalnih nadzornikov iz prejšnje dobe naj se opušča! Stari duh je dobro viden tudi iz prostora rubrik. Posebno velika je rubrika za osebne ambicije na polju priznanj in pohval, ki naj se jih pridobiva seveda z gojitvijo metodiškega in didaktičkega formalizma; rubrika »pstranskih opravil« je majhna, ker teh učitelj ne sme imeti in služi ta rubrika samo v policijsko kontrolo. Avstrija učiteljevega književnega, kulturnega in prosvetnega delovanja pri slovanskem učiteljstvu ni hotela poznati in ga ni štela v dobro, ker je isto oviralo prodiranje Nemstva. Zato ga — seveda — tudi mi ne smemo upoštevati, čeprav smo v nacionalni državi. To delo ni zaslužilo posebne in večje rubrike, dasi je ravno učiteljstvo ono, ki ustvarja razne gospodarske zadruge, prosvetna društva, organizira tečaje, knjižnice itd., deluje književno itd., itd. Z evidenco in upoštevanjem tega dela bi se pokret pospešil — v prilog nacionalni državi, a držimo se starih metod.

— V Dalmaciji je še vedno dokaj učiteljskih mest nezasedenih. Predvsem prihajajo v poštev okrajni Metković, Drniš, Benkovac, Jelsa, Supetar, Hvar, Vis. Tudi meščanskošolskih učiteljev potrebujejo. Kogar zanima Dalmacija, naj se obrne takoj s prošnjo na Danila Petranovića, šolskega nadzornika v Splitu (pokrajinska uprava). Nujno svetujemo našemu učiteljstvu, da se ne drži samo za mejami Slovenije.

— Dne 18. decembra praznuje upokojeni ravnatelj meščanske šole v Krškem, dr. Tomaž Romih svoj sedemdeseti rojstni dan. Rodil se je 18. dec. 1853 v Marji Dobje. Izvršil je gimnazijo v Celju in filozofsko fakulteto na graškem vseučilišču. Ker je takrat primanjkovalo profesorjskih mest, je prevzel supleturo na ljudski šoli v Ptuj. Prebil je potem v Mariboru učiteljski zrelostni izpit, v Gradcu pa usposobljenostni in meščanski izpit. Od 1. 1878 nadalje je služboval kot strokovni učitelj na meščanski šoli v Krškem, kjer je bil 1. 1906 imenovan ravnateljem. Kot tak je deloval na tej šoli do svoje upokojitve. Kdor pozna dr. Romiha kot izredno blagega človeka, idealnega in neumorno delavnega vzgojitelja in učitelja, navdušenega narodnjaka, tisti se bo rad 18. dec. vsaj v duhu pridružil vsem onim, ki mu kličejo za ta dan: Do skrajnih mej človeškega življenja ostani zadovoljen in čil na duhu in telesu med nami!

— Predavanje dr. Radojčića univ. prof. o kulturnem proučevanju slovenskega naroda. Z obžalovanjem moramo konstatirati, da je bilo ravno to predavanje, ki bi zaslužilo največjo pozornost s strani učiteljstva primeroma slabo obiskano. To moramo konstatirati in obžalovati tembolj, ker je g. univ. profesor napravil naravnost krasen uvod v svojo temo, v katerem je pokazal najgloblje zanimanje in poznavanje našega stanu do podrobnosti, tako glede preteklosti, kakor položaja v sedanosti. Dr. Radojčić nam je predložil v svojih izjavah vsehstranski študij naroda, ki bi bil potreben v svrhu pridobitne temeljite slike istega v vseh oziarih. Pokazal nam je metode za proučevanje naroda in obrazložil, v koliko se je to proučevanje že izvršilo v poedinih delih naše države. Reči moramo, da bi bilo učiteljstvo prvo poklicano stopiti v službo tega proučevanja in sodelovanja, zato bi se nam zdel pravzaprav najprimernejši forum za tovrstno predavanje naša pokrajinska skupščina, kjer bi predavanje

sigurno našlo mnogo odziva. Dr. Radojčić je preskrbel vsaki šoli tudi dr. M. Kosičev brošuro »Sociografska upustva za ispitavanje sela«, ki jo je izdala Matica Srpska v Novem Sadu, kakor čujemo namerava g. dr. Radojčić objaviti v naših listih svoje predavanje, kar moramo toplo pozdraviti.

— Predavanje o strokovnem šolstvu na ljudski univerzi v Ljubljani, ki ga je imel univ. prof. g. ing. Foerster, je bilo izredno dobro obiskano. Žal, da nam prostor ne dovoli obširneje se baviti z izvajanjem. G. predavatelj je orisal točno sliko vsega našega šolstva, zlasti strokovnega; označil je njegov ustroj, metodično postopanje pri vzgoji in pouku ter glavni smoter vsega prizadevanja: privedi do delavnosti, do produktivnega dela združenega z zadovoljstvom in srečo posameznega. G. predavatelj se je dotaknil vprašanja nadprodukcije v področju strokovnega šolstva. Ves razvoj naše tehnike in obrti zavisi od potrebnega števila kvalificiranih in sposobnih moči, zlasti konkurenca more dovesti do velikega razmaha našega narodnega gospodarstva. Ker pa je naša tehnika, sploh naše narodno gospodarstvo še v početku, pri nas nadprodukcija v področju strokovnega šolstva ne pride v poštev. Predavanje je zaključil g. predavatelj z globoko-etičnimi mislimi o izbiri poklica, zlasti je skušal pridobiti za strokovno šolstvo našo mladino in starše.

— Goikova vrtnarska šola v Kranju. Poroča se nam, da hodi po deželi nek potnik in dela reklamo za »Vrtnarsko šolo v Kranju« ter nabira tudi člane. Učitelji prosijo pojasnila, kakšna šola je to, in če je to morebiti kako konkurenčno podjetje »Sadjarju in vrtnarju«. Tovarišem sledeče pojasnilo: Goikova vrtnarska šola v Kranju je društvo. Na podlagi pravil pa je izključen in neomejen gospodar v društvu stalni predsednik g. Gaik (Globočnik). Goikova šola je brez učencev in obstoja iz malega vrta in hiše, ki pa je prepisana na Goikovo ime. Svoj čas je izšlo nekaj listov »Vrtnarska šola«, sedaj pa slišimo le to, da se nabirajo povsod člani, pozitivnega dela pa ni. »Sadjarsko in vrtnarsko društvo za Slovenijo v Ljubljani« ni v nikak zvezi z Goikovo vrtnarsko šolo. V konkurenco bi bila »Sadjarskemu in vrtnarskemu društvu« Goikova vrtnarska šola le v toliko, v kolikor so ljudje nepoučeni in nasedajo ljudem, ki delajo reklamo za to, do sedaj negativno podjetje. »Sadjarsko in vrtnarsko društvo« je strokovna organizacija za celo Slovenijo. Društveno glasilo je »Sadjar in vrtnar«, katerega ureja priznan strokovnjak. Društvo ima v prvem letu obstoja že nad 20 podružnic, od katerih so jih skoraj polovico ustanovili učitelji. Učiteljstvu priporočamo, naj še nadalje podpira »Sadjarsko in vrtnarsko društvo« s tem, da pristopi z novim letom k društvu in po možnosti snuje podružnice. Potrebna pojasnila daje »Sadjarsko in vrtnarsko društvo v Ljubljani«.

— Postanek in razvoj Podmladka Rdečega križa — v Ameriki in Evropi. Svetovna vojna ni prizanesla ni Ameriki. Čete so odplule v krvavo Evropo. Ameriški Rdeči križ je pomagal revežem, pošiljal je ogromne množine sanitetnega materiala v vojaške bolnice, pošiljal je denarja in polne ladje živeža. Vojne ni in ni bilo konec. Velike zaloge so se s časom tudi izpraznile; beda in pomanjkanje sta potrkala vsepovsod. Evropa je neprestano prosila pomoči. Tedaj se je ameriški Rdeči križ spomnil na šolsko deo. Naprosil jo je pomoči. In glej, pridne ročice milijonov otrok so segle po delu. Pod okriljem Rdečega križa so pletle deklice nogavice, jopice, avbe itd., dečki so rezali vato, vili ovoje za ranjence, izdelovali zaboje itd. S kako ljubeznijo je deca skrbela za vojake in bedno vojno siročat. Svetovna vojna je zbežala kakor grozen sanj. Rdeči križ ni več potreboval otroške pomoči, razrešiti jih je nameraval od sodelovanja. Pedagogom pa se je zdelo žal, da bi prekinili to silno akcijo pomoči, ki je tako blagodejno vplivala na čuvstvovanje dece. S pomočjo merodajnih krogov so ustanovili Podmladek Rdečega križa z geslom: Služim! In mesto da bi vsa ta ogromna armada otrok pletla nogavice, jopice itd., rezala vato in vila ovoje za vojake — pletejo in šivajo nogavice in obleke za nesrečne in zanemarjene otroke, lepijo in rezljajo igrače siromakom po bolnicah ter s ponosom »služijo« na najrazličnejše načine, da tako z lastnimi močmi in z vso ljubeznijo nedolžnih svojih src skrbijo za srečo drugih otrok. Podmladek se je pa poprijel z vso vne- mudo tudi akcije za zdravje otrok. Otroci se sistematično vzgajajo k pažnji na lastno zdravje in na zdravje in higijeno svoje

okolice. Tako dobro se je obnesel Podmladek v Ameriki in rodil toliko sadu, da so mogli otroci kmalu odstopiti od svojih darov tudi otrokom preko oceana. Pedagogi pa so — uvidevajoč važne vzgojne momente — pričeli propagirati za Podmladek tudi v Evropi. Ko se je leta 1919. osnovala Liga društva Rdečega križa, katere član je tudi Rdeči križ naše države, so sprejele Podmladek malone vse države v Evropi ter pričele takoj organizirati svojo deo. Tako je sedaj Podmladek Rdečega križa udomačen v sledečih državah: Avstriji, Bolgariji, Belgiji, Britaniji, Čehoslovaški, Danski, Finski, Grški, Ogrski, Italiji, Japonski, Litvanski, Nemčiji, Poljski, Rumuniji, Španiji, Švici. Tudi naša država je prevzela to misel in jo prilagodila prilikam in potrebam naše zemlje. Upirati se pač ne more nobena država in noben šolnik, ki spozna idealno stremljenje Podmladka Rdečega križa k udejstvovanju »ljubezni do bližnjega«.

— Smrtna kosa. V celjski javni bolnišnici je umrla 7. t. m. gospa Olga Gselman-ova, soproga tov. Božidara Gselman-a, nadučitelja v Tepanjah. Lahka ji bodi zemlja; prizadetemu tovarišu, ki je izgubil ljubljeno ženko po komaj 10 mesečnem srečnem zakonu, pa izrekamo najprisknejše sožalje!

Naša kulturna organizacija.

Predavanja in poročila pri društvih.

—s Učiteljsko društvo za ormoški okraj, 7. oktobra 1923 slavnostno zborovanje v Ormožu. Od 48 članov, navzočih 32.

O petdesetletni zgodovini Ormoškega učiteljskega društva poročal tov. Ad. Rosina.

—s Učiteljsko društvo za Mežiško dolino je imelo v pretečenem šolskem letu pri društvu sledeča predavanja pedagoške in splošne vsebine: O sodobnih reformnih težnjah na pedagoško-didaktičnem polju. O reformi učiteljske izobrazbe. O učiteljskih delovnih zajednicah. Idejni temelji našega bodočega dela. Domovinski princip pri pouku in vzgoji. Program UJU. Vrtarstvo in sadjarstvo v Mežiški dolini. Vzreja semen in rentabiliteta šolskega vrta. Javne šolske knjižnice in njih pomen. O mladinskih knjižnicah. Načela samovlade pri kolektivnem vzgojevanju. — Predavali so sledeči tovariši, nekateri po večkrat: Mlačnik, Močnik, Möderndorfer, Kuhar, Mihev, Šimon, Mencin.

Ferijalni Savez učiteljstva.

—i. Vsem udeležencem poč. izleta! Po soglasnem sklepu na poslovnem sestanku v Zagrebu 12. avgusta 1923 sklicujem posvetovalni sestanek v soboto, dne 27. decembra t. l. v Narodnem domu v Celju, na katerem napravimo načrt za prihodnje počitnice. Na tem sestanku bomo sklepali tudi o novih udeležencih (kah) poč. izleta, ki žele potovati z nami. O sprejemu boste odločali Vi! Pričakujemo se pri jutranjem in dopoldanskem vplaku iz Ljubljane in iz Celja! Ostali tovarice iskreno vabljeni! Kdor ne pride na sestanek, naj se opraviči! — Do svidenja! — Mrovlje.

— P. F. S. za učiteljstvo kamniškega okraja ima svoj redni občni zbor dne 18. dec. t. l. ob 3. popoldan v Mengšu pri V. Gregorcu. K udeležbi se vabijo vsi kolegi in kolegije, ki se zanimajo za Fer. Savez.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. Mejaši. Povest iz davnih dni. Odrasli mladini napisala Ilka Wašteta. Založila Učiteljska tiskarna. Cena elegantno vezani knjigi 25 Din.

—kpl. Josip Ribičič: »Kraljica palčkov«. V »Kraljestvu palčkov« II. del. Uglasbil: Marij Kogoj. Lesoreze izdelal: Avgust Černigoj. Cena: 20 Din. Dobi se v Učiteljski knjigarni v Ljubljani.

—kpl. France Veber: Problemi sodobne filozofije. Splošna knjižnica št. 9. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani 1923. 340 strani. Cena broš. 24 Din, vez. 30 Din.

—kpl. Izšel je Jugoslovanski sokolski koledar za l. 1924. Uredil Miroslav Ambrožič. O knjižici izpregovorimo prihodnjič.

—kpl. Rodoljubive pesme u dva glasa i narodne dečje igre za osnovne i produžne škole kao i za niže razrede gradjanskih škola i gimnazija. Odobreno kao učenik. Sredili: Svetoslav St. Radojčić, Branko Jagerović, Djura Terzin. Izdaje Lipšica i Lampela — Subotica.